

Un home que ha fet país

Pilar Arnau i Segarra
Josep Maria Llompart. Un home polifacètic al servei del país
 Ajuntament de Palma, Palma, 2011.

«Un home que ha fet país. Gràcies Llompart!» va ser el lema de la campanya iniciada per l'Obra Cultural Balear arran de l'homenatge a Josep M. Llompart (Palma, 1925-1993) que van promoure el 18 de juny de 1992, a més de la OCB, professors de la UIB, representants de diverses fundacions bancàries i membres de la junta de l'AELC, i també el Gremi d'Editors. A partir d'aquell moment, els homenatges es multiplicaren per tot Mallorca. Ben poc en gaudí Llompart, ja que va morir sis mesos després, a seixanta-set anys. En aquest llibre la filòloga i gestora cultural Pilar Arnau i Segarra posa a les mans del lector una biografia serena i descriptiva del que va significar la vida del poeta mallorquí, destacant precisament la seva empenta posada al servei de la cultura catalana. Els seus orígens, però, no l'hi ajudaren gaire, ja que la mare era castellana i l'avi matern també i, a més, militar. Per part paterna eren de Palma, però a casa es parlava castellà. Els primers anys estudià en una acadèmia i, en esclatar la guerra civil, va passar a l'Institut, d'on els millors professors havien estat expulsats. Va ser un company de classe qui l'inicià en la cultura catalana: Miquel Llodrà i Vives. Junts van anar a Barcelona a fer la carrera de dret i connectaren amb altres estudiants que els donaren a conèixer l'obra d'intel·lectuals i escriptors, tant contemporanis com antics. D'aquí arrenca en Llompart la consciència dels Països Catalans i la seva actitud vital davant la cultura i la civilitat pròpies. Acabada la carrera tornà a Palma. És l'època del seu inici com a poeta i dels contactes amb altres poetes mallorquins de la mateixa generació: Jaume Vidal Alcover, Llorenç Moyà i Blai Bonet. És l'època també de les tertúlies clandestines... La biografia és plena de detalls, curiositats i també sorpreses, com l'estranya relació amb Baltasar Porcel. Un llibre molt recomanable.– G.O. de L.B

Un periodista d'ERC

Emili Vigo
Quatre sagetes roges. El periodisme militant del director de «La Humanitat» a l'exili. Articles (1930-1948) i cartes (1940-1954)
 A cura de Francesc Montero
 A Contravent, Barcelona, 2011.

Francesc Montero i Aulet, de la Universitat de Girona, ens fa conèixer la vida i l'obra d'un periodista una mica oblidat, que tingué una importància especial sobretot durant el primer exili a França. Emili Vigo Bènia va néixer a la Bisbal d'Empordà el 1917 i des de molt jove va militar a Esquerra Republicana de Catalunya i va posar la ploma al seu servei. En acabar la guerra civil, després de passar per alguns camps de concentració, aconseguí la llibertat i col·laborà a les tasques de la Generalitat de Catalunya a l'exili francès, ben especialment a la Fundació Ramon Llull –on treballà en funcions administratives–, i com a director del diari «La Humanitat» i col·laborador de la «Revista de Catalunya». Com tants altres catalans, el trasbalsà la Segona Guerra Mundial, que dugué a l'ocupació de França, i el desil·lusionà que la victòria dels aliats no servís per a enderrocar el règim del general Franco. La correspondència amb Carles Pi i Sunyer, Josep Tarradellas i Pau Casals que ha seleccionat Francesc Montero ens ofereix una mostra molt significativa de l'ambient complex que es vivia al si d'Esquerra Republicana de Catalunya durant aquells moments. Vigo acabà tornant a Catalunya i morí al sanatori de Puig d'Olena el 1954. Hem d'agrair a tots els qui han fet possible aquest llibre la seva contribució al coneixement d'Emili Vigo. A més d'una extensa i documentada introducció, el volum ens ofereix una selecció d'imatges de Vigo i conté un índex dels principals noms esmentats.– B.B.

Una biografia de Solé i Pla

Joan Esculies
Joan Solé i Pla. Un separatista entre Macià i Companys
 Edicions de 1984, Barcelona, 2011.

Joan Esculies Serrat, doctorand de l'Institut d'Història Jaume

Vicens Vives de la Universitat Pompeu Fabra, ens ofereix una primera biografia del metge Joan Solé i Pla (1874-1950), molt ben documentada, atès que ha pogut consultar una importantíssima documentació d'arxiu. Solé i Pla, conegut per la seva intervenció a França durant la Primera Guerra Mundial –que ja va ser objecte d'un llibre excel·lent de David Martínez Fiol– i per la seva pertinença a la Unió Catalanista, de la qual fou president, fou un gran catalanista, fidel a Francesc Macià, que el captà per a Esquerra Republicana de Catalunya i el féu diputat del Parlament català, i mantingué una actitud més aviat crítica amb Lluís Companys, amb Josep Irla, amb Joan Casanovas i amb Josep Tarradellas. Durant la guerra civil, com destaca Esculies, va tenir un paper rellevant en la salvació del monestir de Montserrat, en l'alliberament a Montblanc del cardenal Vidal i Barraquer i en altres episodis similars, que li feien veure amb horror l'actuació dels elements anarquistes, segons ell «infiltrats» una mica a tot arreu i que feien servir els lligams que tenien des de feia anys amb Companys. Solé i Pla, d'un catalanisme radical, intervingué també en episodis obscurs del període bèl·lic, com ara alguns viatges a França per comprar armes destinades a Estat Català, i en els papers inèdits que ha pogut fer servir Esculies dona la seva versió molt negativa sobre l'afer Rebertés, relacionat amb aquestes activitats i alhora conseqüència de les desavinences que havien dut a la mort dels germans Badià, i de la vida sentimental poc adequada de Companys, que Rebertés coneixia molt de prop. El 1939 Solé i Pla s'exilià primer a França i més endavant a Colòmbia, i Esculies ha pogut utilitzar notes i correspondència d'un gran interès que ens confirmen les baralles i les rivalitats entre els diversos grups d'exiliats. És llàstima que el llibre no dugui un índex onomàstic final, que hauria permès d'adonar-se amb facilitat de la riquesa que conté. Els diversos especialistes hi trobaran punts no sempre prou exactes, fruit d'un coneixement incomplet de l'enorme bibliografia sobre el nostre segle XX, però en conjunt es tracta d'una obra sòlida

i seriosa, la lectura de la qual cal recomanar als qui no siguin amics dels tòpics i de les simplificacions.– F.A.

La Menorca dels segles XVIII i XIX

Enciclopèdia de Menorca, XI. Història III (volum I). De la Menorca britànica a la consolidació de l'estat liberal (1712-1854)
 Obra Cultura de Menorca, Maó, 2011.

Ens plau d'assenyalar als lectors de «Serra d'Or» l'aparició d'un nou volum de la gran *Enciclopèdia de Menorca*, un projecte que s'ha anat concretant a través de molts anys i que ara ens ofereix una àmplia visió de la Menorca contemporània, partint del turbulent segle XVIII menorquí, caracteritzat per les dominacions anglesa i francesa, i seguint per les vicissituds del darrer terç del segle XVIII –acabades el 1802, quan la Gran Bretanya retorna definitivament l'illa a Espanya gràcies al tractat d'Amiens– i el pas de l'antic règim a l'estat liberal del segle XIX. Aquest volum, bellament imprès i il·lustrat amb abundoses fotografies a tot color, ha estat redactat per Miquel Àngel Casanovas Camps, un historiador nascut a Ciutadella el 1964, que ha donat moltes mostres del seu profund coneixement de la història de Menorca i dels corrents historiogràfics més recents. Com als volums anteriors, s'hi inclouen de tant en tant requadres que resumeixen aspectes diversos de la Menorca dels segles XVIII i XIX, redactats per l'autor mateix, per Josefina Salord Ripoll, per Guillem Sintès Espasa, per Philip D. Rasico i per Josep M. Vidal Hernández, aquest darrer director i ànima de l'*Enciclopèdia de Menorca*. Com és habitual, el volum és enriquit amb una notícia biogràfica de l'autor i d'alguns col·laboradors, amb una llista dels autors de les il·lustracions, una llista de requadres, una llista de mapes, gràfics i esquemes, i una llista de taules numèriques. No hi manquen tampoc uns utilíssims índexs onomàstic, toponímic i de matèries.– G.B.